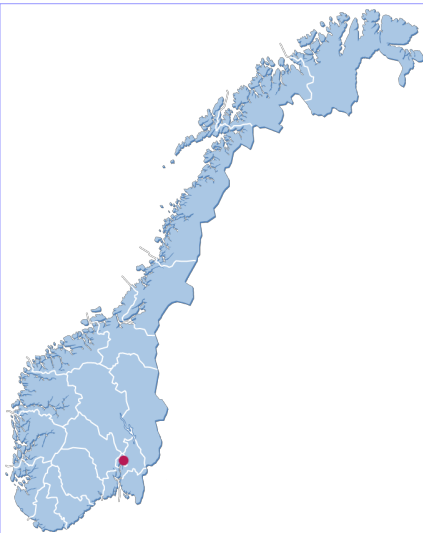
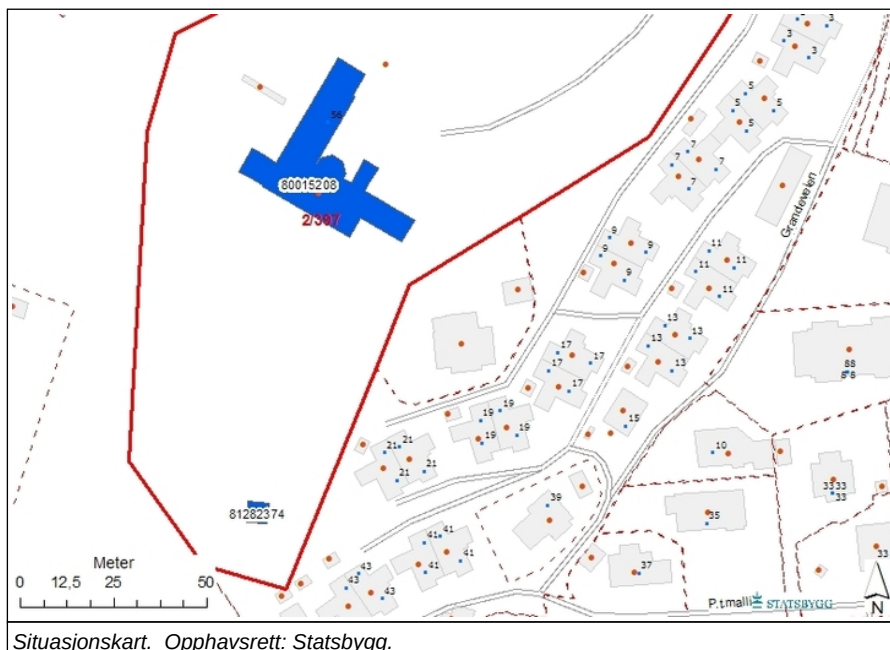

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Oslo
Kommune:	301/Oslo kommune
Opprinnelig funksjon:	Bolig
Nåværende funksjon:	Museum/forskning
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	2

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
12296	LYSTHUSET		Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	81282374	2/397
1914	VILLA GRANDE - HOVEDBYGGET	1917	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	80015208	2/397

Vern kompleks

Formål:	Formålet med fredningen av Villa Grande er å bevare et anlegg som kan bidra til å belyse de mørkere sidene av historien. De krigshistoriske og personalthistoriske aspektene er like viktige som selve arkitekturen.
Begrunnelse:	Villa Grande er fredet 13. januar 2005 etter forskrift med hjemmel i lov av 9.juni 1978 om kulturminner § 22 a jf. § 15.
Omfang:	Hovedbygningen eksteriør og deler av interiøret med tilhørende hageanlegg og lysthus med eksteriør og interiør.

Beskrivelse kulturmiljø

Eiendommen ligger på Bygdøy utenfor Oslo i et strøk med større villaer på forholdsvis store tomter. Den er på ca. 16 mål og består av et større hageanlegg, allé, stenportal og tre bygninger: Hovedbygning, lysthus og internat.

Anlegget markerer seg i omgivelsene, både i størrelse og arkitektur. Hovedbygningen ligger på en forhøyning i landskapet, hevet over omkringliggende villabebyggelse og tårnet er synlig på lang avstand. Fra tårnet er det vidt utsyn over Oslofjorden. I sørenden av tomten er det en bratt skråning ned mot friluftsområdet Huk og sjøen. Adkomsten til anlegget er via stenportalen og opp alléen til hovedbygningens nordøstvendte forplass. Hageanlegget ligger på andre siden av hovedbygningen, mot sørvest. Det var opprinnelig fint bearbeidet med gressplen m/ singel- eller helleganger, prydbusker og trær, vannliljedam og lysthus. Alt er fortsatt intakt, men lider av manglende vedlikehold over lengre tid. Anlegget var opprinnelig planlagt som bolig for industriere Sam. Eyde.

Internatbygningen er ikke en del av det opprinnelige anlegget, men bygget på 1960-tallet mens Statens utdanningscenter for helsepersonell disponerte eiendommen. Eiendommen er ikke i bruk. Den skal omdisponeres til å huse Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteters stilling i Norge (HL-senteret). Arbeid med fredning etter § 22.a påbegynt.

Eiendomshistorikk

Omkring 1860 består eiendommen av to villaer, Grande og Rütli. Sam Eyde kjøper tomten i 1917, og boligen han skulle bygge på den etter arkitektene Morgenstjerne og Eides tegninger er en typisk jobbetidvilla. Bygningen blir imidlertid ikke satt opp før i 1921, da hadde skipsreder Østervold overtatt tomten, og med hjelp fra arkitekt J. Z. M. Kielland står råbygget ferdig. Samme år overtar Aker kommune eiendommen, men selger den til skipsreder Wilhelmsen i 1926, som er besitter frem til 1928. Da overtar staten, og planen er at bygningen skal huse Meteorologisk Institutt, men heller ikke dette blir realisert. Vaktmesterboligen er den eneste delen som blir innredet, og ikke før i 1941, når Quisling overtar, blir resten av villaen innredet. Arkitektene Essendrop og Egeberg leder arbeidene.

Under 2. verdenskrig utvides eiendommen ved at staten kjøper områdene som tidligere ble eid av Aker kommune. Samtidig eksproprieres nabotomtene, og når eiendommen er på sitt største omfatter den Hukstranden, tre-fire villaer, låve og fjøs med kuer og høns.

I tiden rett etter 2. Verdenskrig disponeres Villa Grande av de allierte styrkene, først og fremst av engelskmenn. Fra 1945 til 1948 fungerer den som fransk ambassade, før den blir sykehjem for Oslo kommune fra 1948 til 1962. Deretter flytter Statens utdanningscenter for helsepersonell inn, og blir der til 1998. På 1960-tallet får de bruk for et internat for sine studenter, og første del av dette ferdigstilles i 1964. Resten fullføres 1970.

I 1998 vuredes det nok en gang å selge eiendommen. Istedet vedtok Stortinget i 1999 at den skal tas i bruk som Holocaust-senter. Dette er nå realisert.

Verneverdige bygg

Byggnr: 12296
GAB nr: 81282374
Navn: LYSTHUSET
Oppført:

Byggnr: 1914
GAB nr: 80015208
Navn: VILLA GRANDE -
HOVEDBYGGET
Oppført: 1917

Utomhusanlegg

Elementnr: 01
Elementnavn: Porthuset
Beskrivelse: Porthus / portal ved inngangen til eiendommen. Var tidligere del av en mur som ble revet etter 2. verdenskrig. Porthuset er i samme materialer som hovedbygningen, granitt og betong.

Elementnr: 02
Elementnavn: Allé
Beskrivelse: Alléen strekker seg fra porthuset opp til hovedbygningen og bidrar til å gjøre adkomsten storslagen.

Elementnr: 03
Elementnavn: Hageanlegg mot sør-vest
Beskrivelse: Hageanlegg på "baksiden" av hovedbygningen - i forhold til hovedinngangen. Hageanlegget består blant annet av:

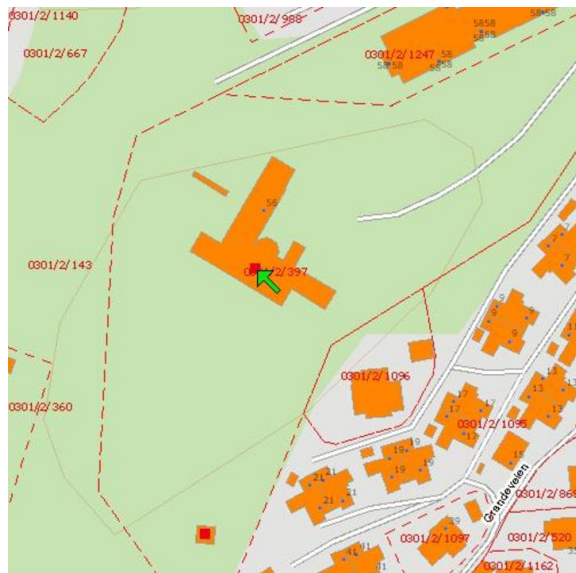
- En stor gressplen med ganger av skiferheller i et mønster som til dels gjenspeiler fasadens symmetri
- En buet tujahekk for enden gressplenen
- Et basseng / andedam
- Lysthus
- Forstøtningsmur
- Gangveier
- ulike trær, busker og stauder

Hageanlegget er i 2004 ganske overgrodd, men de nye brukerne (HL-senteret) har planer om istandsetting.

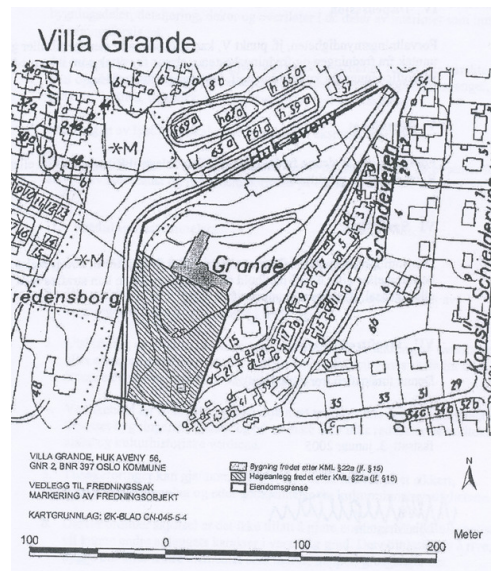

Elementnr: 04
Elementnavn: Basseng / Andedam
Beskrivelse: En del av hageanlegget mot sør-vest. Bilder fra Quislings tid på Gimle viser at det hadde vannliljer, ender og store stener langs kanten. Bassenget er støpt i betong og belagt med heller.

Situasjonsplan Opphavsrett: Statsbygg

Kart over fredningsområde

Sett fra syd Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 1914 VILLA GRANDE - HOVEDBYGGET

Kompleks 778 VILLA GRANDE, OSLO

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG ØST
GAB nr:	80015208
Gnr/bnr:	2/397
Oppført:	- 1917
Byggherre:	Først planlagt som privatbolig for Sam Eyde
Arkitekt:	C. Morgenstjerne og A. Eide
Opprinnelig funksjon:	Bolig/bosetning
Nåværende funksjon:	Undervisning/forskning
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Regulert: Reguleringsbestemmelser for Huk Aveny 56, 15.12.2006: Området er regulert til Spesialområde-bevaring. Offentlig bygning/allmennyttig formål. Eksisterende bygninger (hovedbygg, lysthus og portbygning) og andre elementer i bygningsmiljøet tillates ikke revet eller fjernet.
Vernestatus:	Forskriftsfredet etter kulturminneloven §22a .. Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygget er sammensatt av flere bygningsvolum: en hovedfløy med et midtstilt tårn, en lang sidefløy i vest og en smalere bygningskropp i øst. Nord-, øst-, og vestfasadene domineres av sprang mellom bygningsvolum og takflater, mens sørfasaden er langt roligere. Villaen fremtår som borgaktig og lukket, da den har relativt få vinduer.

Bygningshistorikk

1917		Nåværende bygning påbegynt i 1917, opprinnelig planlagt som privatbolig for generaldirektør Sam Eyde, grunnleggeren av Norsk Hydro.
1918	1921	Råbygget fullføres i 1921 av skipsreder Østervold med hjelp fra arkitekt J. Z. M. Kielland.
1921	1926	Aker kommune kjøper eiendommene Huk og Grande inkludert det uferdige bygget. Kommunen vurderte å bruke Villa Grande til barneskole, men fant at lokalene var lite egnede. En nedsatt komité fremla planer om å bygge restaurant, hotell og bad på tomten, men dette ble ikke realisert.
1926	1928	Skipsreder Wilh. Wilhelmsen kjøper råbygget og 20 mål tomt og overdrar i 1928 Villa Grande som gave til Staten. Tanken var at bygningen skulle huse Meteorologisk Institutt, men bygningen forble tom og uinnredet frem til 2. verdenskrig.
1928		Vaktmesterleiligheten innredes i forbindelse med statens overtagelse samme år.
1941		Quisling innreder bygningen til sin private bolig og kaller den Gimle. Arkitektene Essendrop og Egeberg leder ombyggingsarbeidene og gjør store endringer i eksteriøret i forhold til slik det var da det ble fullført i 1921. Tårnet får flere vinduer og løkkuppelen ble erstattet av pyramidetak, og øvrige hvalmede tak ble bygget om til saltak med tilhørende arker. Glasskarnappet på vestsiden endres. Det blir bygget på en etasje, og får pyramidetak istedenfor kuppel. Det blir en del av Quislings Hirdsal og kinosal. Store endringer gjøres også på bygningskroppens østlige del. Deler som kun hadde én etasje, endres til å gå over to etasjer. Terrassens overbygg forenkles kraftig og får et mer middelaldersk preg.
1963		Villa Grande endres for å tilrettelegge for Statens utdanningscenter for helsepersonell. UNDERETASJEN: Kjøkkenet i vestfløyen deles opp i to mindre rom. 1. ETASJE: Hallen deles opp på langs til å bli konferanserom og lesesal. 2. ETASJE: Påkledningsrommene og badene både i vestfløy og i østre del deles opp og brukes som kontorer. Også rom disponert av tjenerskapet blir kontorlokaler. 3. ETASJE: I østdelen blir gjesterom og -bad omgjort til kontorer, det samme blir tjenerværelsene i vestfløyen.
2003	2005	Villa Grande bygges om til å huse Holocaust-senter. Mange av sporene fra etterkrigstiden fjernes. KJELLER: Sekundærvegger fjernes. UNDERETASJE: I rom 00U:009 fjernes kappehvelvet, rommet skal bli butikk. Rommet innenfor deles i to, 00U:021 og 023, og blir lager for butikk og kjøkken. Ombygginger av toalett- og garderobeområdet, kun sekundærvegger, bærekonstruksjonen beholdes intakt. Det tidligere kjøkkenet blir utstillingsrom, nr 00U:012, og sekundærvegger fjernes. For å bedre kommunikasjonen mellom dette utstillingslokalet og de to øvrige i de to etasjene over, bygges det en intern trapp fra underetasjen og opp til 2. etasje. 1. ETASJE: Rom nr. 01:005, den tidligere gildeskålen, skal bli restaurant, og sekundærvegg som ble satt opp at Statens utdanningscenter, fjernes. Toalettområde bygges om, rom nr. 01:009. I vestfløyen fjernes lettvegger og bad, og arealer tidligere disponert av vaktmester blir kontor, rom nr. 01:034. 2. ETASJE: Østdelens konferanserom deles opp i mindre arealer, rom nr. 02:005 og 009. Sekundærvegger fjernes for å danne kontorlandskap, rom nr. 02:13. I vestfløyen lages det en stor konferansesal, 02:020 ved å slå sammen mange mindre kontorer. 3. ETASJE: Vestfløyens kontorarealer bygges om. Funksjonen beholdes, men kontorene blir færre og større. I østre del fjernes sekundærvegger slik at det blir mulig med kontorlandskap, rom 03:033. I eksteriøret blir det lagt til et utslipp for ventilasjon. Den får samme form som pipen og ligger symmetrisk med denne om tårnet.

BYGNING 1914 VILLA GRANDE - HOVEDBYGGET

Kompleks 778 VILLA GRANDE, OSLO

Vern

Formål:	Formålet med fredningen av Villa Grande er å bevare et anlegg som kan bidra til å belyse de mørkere sidene av historien. De krigshistoriske og personalhistoriske aspektene er like viktige som selve arkitekturen.
Begrunnelse:	Villa Grande er fredet 13. januar 2005 etter forskrift med hjemmel i lov av 9.juni 1978 om kulturminner § 22 a jf. § 15. Fredningen omfatter for hovedbygningen eksteriør og nærmere spesifiserte deler av interiøret.
Omfang:	Hovedbygningens eksteriør og deler av interiøret: Hovedtrapperom med reposer, hirdsalen/spisesalen i underetasjen, biblioteket og øvrige store rom i 1. etasje, Vidkun Quislings kontor samt Maria Quislings smykkerom i 2. etasje og tårnet med tårnværelser og trapperom. Fredningen omfatter også fast innredning som peiser og eldre veggfaste hyller og skap i de rommene som er fredet.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 1914 VILLA GRANDE - HOVEDBYGGET

Kompleks 778 VILLA GRANDE, OSLO

Interiør

Interiørnr: 001:010

Interiørnavn:

Musikkrom/selskapsrom

Beskrivelse: Rommet er fredet og inneholder blant annet en marmorpeis. Den og kasettaket har klassisistiske og nybarokke trekk, gulvet har eikeparkett og veggene er malte. Rommet er lett, lyst og luftig med store og mange vinduer. Det skiller seg dermed fra mange av de andre værelsene i bygningen som er langt mørkere og mer lukket.

Interiørnr:

Interiørnavn: Nedre tårnrom

Beskrivelse: Tårnrommet er fredet. Det har vegger i pusset og malt tegl, eikeparkett og en teglsteinspeis. Vinduene er små og få.

Interiørnr:

Interiørnavn: Trapperom, tårnet

Beskrivelse: Tårnets trapperom er fredet. Gjennom små vinduer får man små gløtt av utsikten.

Interiørnr:

Interiørnavn: Bad
Beskrivelse: Badet tilhørte Marie Quisling og var belagt med store marmorfliser. Mesteparten er i dag revet, men enkelte fliser samt et badekar er bevart, og integreres i innredningen i det som nå skal bli møterom.

Interiørnr:

Interiørnavn: Øvre tårnrom

Beskrivelse: Øvre tårnrom er fredet, og har linoleumsgulv og vegger i pusset og malt tegl, med brytning i tre. Himlingsbord og -bjelker er hvitmalt, og i det ene hjørnet står peisen av tegl og kleberstein. Som i nedre tårnrom er det få vinduer, og de er dessuten små. Likevel, utsikten over Oslofjorden er svært god.

Interiørnr: 02:003

Interiørnavn: Dagligstuen
Beskrivelse: Rommet var Quislings private dagligstue og preges av peisen i hjørnet som er relativt nøktern om man sammenlikner den med bygningens øvrige ildsteder. Den representerer et av de få rene funksjonalistiske elementene i villaen. Også i dagligstuen er det eikegulv og malte vegger. Rommet er ikke fredet.

Interiørnr:

Interiørnavn: Smykkerom

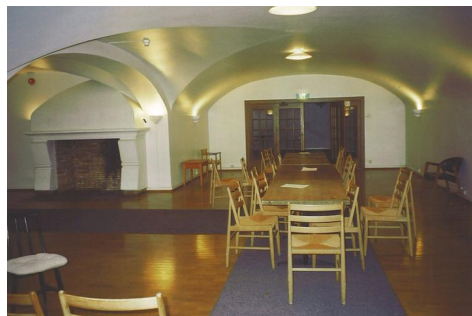
Beskrivelse: Marie Quislings smykkerom ligger mot vest og er fredet på grunn av interiøret i eik. Forseggjorte detaljer preger den veggfaste skap- og skuffeinneordningen.

Interiørnr: 00U:008

Interiørnavn: Hirdsalen

Beskrivelse: Hirdsalen ligger i vestfløyens underetasje og er fredet. Quisling fikk innredet rommet til kinosal ettersom det det er et mørkt rom med kun få vinduer. Taket er hvelvet, veggene pusset og amlt, og gulvet er lakkert eik. Rommet domineres av en stor peis i pusset og malt tegl.

BYGNING 1914 VILLA GRANDE - HOVEDBYGGET

Kompleks 778 VILLA GRANDE, OSLO

Interiørnr: 00U:001

Interiørnavn: Trapperom

Beskrivelse: Hovedtrapperommet er fredet. Trappen har klare funksjonalistiske trekk og danner en vakker form i interiøret. Ytre vange er murt opp i tegl, pusset og malt. Trinnene er i dag dekket med linoleum, og håndlisten er i lakkert tre.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Arbeidsværelset

Beskrivelse: Quislings arbeidsværelse ligger i østfløyen med utsikt over hagen. Det står en stor klebersteinspeis på kortveggen, og rommet har veggfast innredning i eik som består av hyller, skap og skuffer. Rommet er fredet.

Interiørnr: 001:005

Interiørnavn: Gildeskålen

Beskrivelse: Gildeskålen, som er fredet, var et av representasjonsrommene i Villa Grande, og ble av Quisling brukt som spisesal og festrom. Rommet opptar hele etasjebredden og har vinduer ut mot alleen og inngangspartiet på fremsiden og ut mot hagen og Oslofjorden på baksiden, og fremstår dermed både lyst og åpent. En stor klebersteinspeis opptar den ene veggen. Rommet blir Holocaust-senterets kafé.

Interiørnr: 001:012

Interiørnavn: Festsal

Beskrivelse: Festsalen har eikeparkett, kasettak og eikeplater på vegger. Den ene kortveggen domineres av en stor peis. Vinduene går over begge langveggene. Rommet er fredet.

Interiørnr: 00U:001

Interiørnavn: Hall

Beskrivelse: Hallen ligger i hovedfløyens underetasje og er fredet. Veggene er utført i pusset og malt tegl, det er lakkert eik på gulvet, og søylene midt i rommet er belagt med teglfliser. Herfra går hovedtrappen opp til 1. etasje.

Interiørnr:

Interiørnavn: Hagestue

Beskrivelse: Værelset har direkte utgang til terrasse og hage og ligger vegg i vegg med musikkrommet. Veggene er malt, hvitmalt bjelker dominerer i himlingen og gulvet er belagt med eikeparkett. Rommet er fredet.

Interiørnr: 001:011

Interiørnavn: Bibliotek

Beskrivelse: Biblioteket ligger i østfløyen og har som flere andre rom i villan veggfast innredning for oppbevaring av bøker o.a. Til tross for store vindusflater virker rommet mørkt og trykkende, mye på grunn av det mørke kasettaket i tre. Rommet er fredet.

BYGNING 1914 VILLA GRANDE - HOVEDBYGGET

Kompleks 778 VILLA GRANDE, OSLO

Sørfasade Opphavsrett: Statsbygg.

Nordfasade, hovedfløy og østfløy. Opphavsrett: Statsbygg.

Vestfløyens østfasade Opphavsrett: Statsbygg.

Nordfasade, vestfløy. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 1914 VILLA GRANDE - HOVEDBYGGET

Kompleks 778 VILLA GRANDE, OSLO

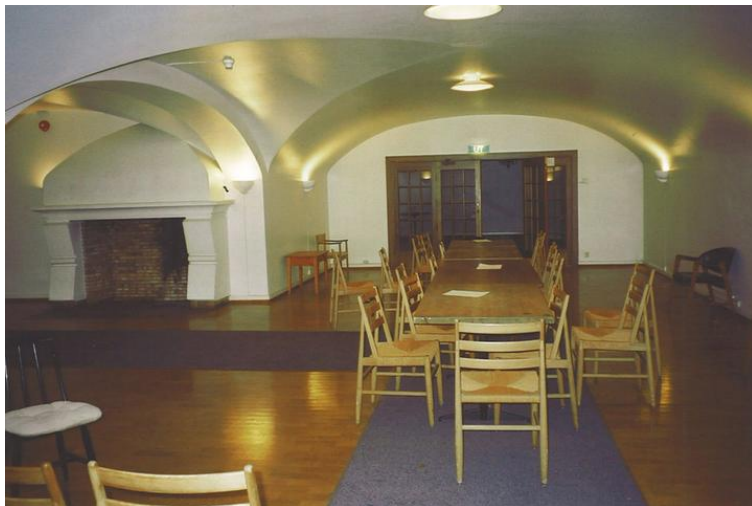
Tårnrommet er malt gammelrosa. Fra vinduet i nordøstfasaden ser man landskapet på Bygdøy. Foto: Siri Hoem Opphavsrett: Oslo kommune, Byantikvaren

Smykkerommet ligger innenfor Marie Quisling sitt soverom og har utsikt mot vest. Foto: Siri Hoem Opphavsrett: Oslo kommune, Byantikvaren

Marie Quislings bad før mesteparten av interiøret ble fjernet. Foto: Siri Hoem Opphavsrett: Oslo kommune, Byantikvaren

Hirdsalen skal nå brukes som utstillingslokale for Holocaustsenteret. Gjennom døren ser vi ut i hallen. Foto: Siri Hoem Opphavsrett: Oslo kommune, Byantikvaren

BYGNING 1914 VILLA GRANDE - HOVEDBYGGET

Kompleks 778 VILLA GRANDE, OSLO

Trappen opp i tårnet er i tre. Foto: Siri Hoem Opphavsrett: Oslo kommune, Byantikvaren

Fra hovedtrappen har man gjennom blyglassvinduer utsikt mot nordøst. Foto: Siri Hoem Opphavsrett: Oslo kommune, Byantikvaren

Maling og puss flakker av fra veggene i nedre tårnrom. Foto: Siri Hoem Opphavsrett: Oslo kommune, Byantikvaren

Hallen i underetasjen. I bakgrunnen sees hovedtrappen opp til 2. etasje. Foto: Siri Hoem Opphavsrett: Oslo kommune, Byantikvaren

BYGNING 12296 LYSTHUSET

Kompleks 778 VILLA GRANDE, OSLO

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG ØST
GAB nr:	81282374
Gnr/bnr:	2/397
Oppført:	
Byggherre:	
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	
Bygningsart:	Lysthus/paviljong
Regulering:	Regulert: Reguleringsbestemmelser for Huk Aveny 56, 15.12.2006: Området er regulert til Spesialområde-bevaring. Offentlig bygning/allmennyttig formål. Eksisterende bygninger (hovedbygg, lysthus og portbygning) og andre elementer i bygningsmiljøet tillates ikke revet eller fjernet.
Vernestatus:	Forskriftsfredet etter kulturminneloven §22a .. Regulert til Spesialområde for bevaring etter Plan- og bygningsloven § 25.6

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Lysthuset illuderer 1700-tallets arkitektur, og Quisling skal ikke ha gjort noen endringer av det. Lysthuset er i pusset tegl med pyramideformet tegltak og har buede, smårutene vinduer. Interiøret har trebrystning med fyllinger. I hjørnene er det innbygget skap i brystningen. Rundt vinduene og i det skrå feltet som danner overgangen mellom tak og vegger, er det gipsrelieffer.

Bygningshistorikk

1941 Det er usikkert når lysthuset ble oppført, men en antar det ble satt opp i Quislings tid, altså omkring 1941.

Vern

Formål:	Fredningen skal sikre både bygningen og de kulturhistoriske verdiene knyttet til Villa Grande.
Begrunnelse:	Villa Grande med hageanlegg og lysthus er fredet 13. januar 2005 etter forskrift med hjemmel i lov av 9.juni 1978 om kulturminner § 22 a jf. § 15.
Omfang:	Lysthusets eksteriør og interiør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr: 001
Interiørnavn: Oppholdsrom
Beskrivelse: Lysthusets eneste rom har glassdører vendt ut mot fjorden. De øvrige vinduene er raltaivt små, og bygningen får dermed, liksom hovedhuset, en lukket karakter. Trebordene på gulvet er lakkert. Veggene er pusset og malt og har dessuten brystning opp til vinduene som er malt pastellblå. Intergreert i denne er små skap i hvert hjørne. Detaljeringen har tekk både fra nyklassisismen og fra louis seize-perioden.

BYGNING 12296 LYSTHUSET

Kompleks 778 VILLA GRANDE, OSLO

Lysthuset. Opphavsrett: Teigens Fotoatelier AS.

Interiøret sett gjennom vindu på nordveggen. Foto: Erik Ruud Opphavsrett: Statsbygg